

ВИХОВНІ МОЖЛИВОСТІ ГУМАНІТАРНОЇ ОСВІТИ ЯК ІНТЕГРОВАНОГО ПІДХОДУ ДО ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ

¹Трегубова І.М., ²Трегубов Д.Г.

---

¹КЗ «Центр дитячої та юнацької творчості № 1 м. Харкова»

²ДВНЗ «Національний університет цивільного захисту України»,
Україна, Харків

Формування та розвиток особистості є одним з найважливіших завдань суспільства й усього процесу освіти, оскільки від цього залежить як майбутня успішність дитини, так і держави взагалі.

Особистість – це людина, у якої у результаті культурного й соціального розвитку склалися власні погляди на оточення та власне «Я», самоідентифікація як представника сформованої нації з урахуванням власної національної самобутності.

Сучасна «Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді» [1] підкреслює, що пріоритетним завданням суспільного поступу є визначення нової стратегії виховання як багатокомпонентної та багатовекторної системи. Серед виховних напрямів сьогодні найбільш актуальними виступають патріотичне, громадянське виховання як основа для формування свідомості, особистісного розвитку, що спирається на ідеї гуманізму, соціального добробуту, демократії, свободи, толерантності, виваженості, відповідальності, здорового способу життя, готовності до змін. Одним з напрямків такої діяльності є гуманітарність освіти як напрямок духовного розвитку особистості. «Гуманітарне» – вивчає людину, суспільство, культуру, та зв'язки між ними. Тобто на перше місце виходе духовний розвиток особистості засобами культури.

Культура є невід'ємною складовою суспільного життя, його основою та засобом існування, це сукупність матеріальних та духовних цінностей, створених певною спільнотою; історично набутий набір правил соціуму для його збереження та гармонізації. Дане поняття об'єднує в собі науку, виробництво, освіту, мистецтво, мораль, уклад життя та світогляд. «Культура» передбачає виробництво предмета культури однією особою та його сприйняття іншою, тобто передбачає творче спілкування та взаємодію. За визначенням В. Оствальда: «Культура це те, що відрізняє людину від тварин» [2]. Історія підтверджує істину, що світ рятує лише висока духовна культура.

Тобто, щоб розвивати національну культуру – необхідне інтенсивне спілкування між регіонами України, щоб в цьому процесі так або інакше прийняв участь кожний громадянин. Цьому допомагає влаштування конференцій, гастролей ансамблів та театрів, дні культури одних регіонів в інших.

Зберігання людського генію у народних традиціях, творах мистецтва, наукових досягненнях стоїть на сторожі цілісності культури, тисячолітнього життєвого досвіду. Критерієм «культурного» можна назвати естетичність. Естетика вивчає специфічне ставлення людини до навколишнього світу [3], це

система законів, понять та категорій, що відображають естетичні якості дійсності та процес її освоєння за законами краси. Культура реалізується через мистецтво. У широкому сенсі слова, «мистецтво» – це діяльність і результат діяльності за принципом «красиве – доцільно».

Мистецтво використовує виразові засоби, які спрямовані на різні засоби чуття спостерігача – зір, нюх, смак, дотик, інтелект, уява – як похідна інтелекту. Саме тому мистецтво формує особистість всебічно: моральні принципи, естетичні смаки, розширює кругозір, знання, уяву, фантазію.

З цього випливає, що інтегрований підхід є корисним напрямком до організації навчально-виховного процесу. Тобто інтегроване застосування різних засобів культури дозволяє проводити різнобічне виховання дитини.

Мистецтво впливає комплексно і на розум, і на душу людини, формує цілісну особистість через естетичний ідеал. Все, що робить людина, повинно узгоджуватися з уявленнями про красу, міру та світ, на базі сформованих уявлень та критеріальних ознак про суть мистецтва.

Процеси виховання та навчання, як і культура в цілому, – це віддзеркалення дійсності у світогляді учня. Тому саме засоби культури є передаточною ланкою у процесі надання дитині інструментів оволодіння навколишнім світом. Але базисом та перспективою процесу формування культурної особистості є прищеплювання любові до Батьківщини та виховання патріотизму. Квітуче дерево української спільноти буде лише тоді, коли кожний громадянин, як своє власне, сприйме кожне коріння нашого народу. Тоді ми, громадяни, станемо квітами такої рослини.

Лише «естетичний педагог» [3] знаходить вихід власного педагогічного хисту у вихованні культурної особистості учня. Такий педагог, особистість широкого культурного діапазону, здатний закріпити в голові та серцях учнів суспільну цінність навчальної дисципліни, її сховану сутність через власне естетичне "я". Краса – от шлях, на якому повинні трудитися і діти, і вихователі. Тому процес навчання у будь якому разі повинен реалізовуватись у творчості учня і бути таким розвитком, у ході якого виникають нові досягнення.

Таким чином, культурна особистість – це результат роботи розуму й почуття в пізнанні та перетворенні природи, національної самоідентифікації й самосвідомості та визначення свого місця у світі, відкриття таємниці свого "я" та змісту світів інших людей. Без передачі учням цих складових світогляду, вся педагогічна діяльність залишається лише добрим побажанням.

Література

1. *«Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді», наказ Міністерства освіти і науки України від 16. 06. 2015 р. № 641.*
  2. *Хоруженко К.М. Культурология: Энциклопедический словарь / Хоруженко К.М. – Ростов-на-Дону: Феникс. – 1997. – 640 с.*
  3. *Федь А.М. Естетичний світ педагога: Монографія / А.М.Федь. – Слов'янськ: ПП „Канцлер”, 2005. – 300 с.*
-